

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VIII, Nr. 263

Parasjat Bereisjiet

26 Tisri 5769
24/25 oktober 2008

Overzicht Parasjat Bereisjiet (Genesis 1:1-6:8)

In het begin schiep Hasjem heel het universum uit het niets, met inbegrip van de tijd zelf. Dit scheppingsproces duurde zes dagen. Op de zevende dag, rustte Hasjem uit, en daarmee liet Hij de Sjabbat ontstaan, die tot op heden elke zevende dag bij ons terugkomt. Adam en Chawa — de eerste mensen — worden in de Hof van Eden geplaatst. Chawa wordt verleid door de slang om van de verboden vrucht van de „Boom der Kennis van Goed en Kwaad” te eten, en zij geeft op haar beurt de vrucht aan Adam. Door te zondigen kunnen Adam en Chawa niet meer in dit spirituele Paradijs van Eden blijven en zij worden eruit verbannen. De dood en hard werk (zowel fysiek als geestelijk) doen nu hun intrede in de wereld, te samen met de pijn die de vrouw lijdt als zij een kind baart. Kaïn en Hevel, de eerste twee kinderen van Adam en Chawa, brengen offers aan Hasjem. Hevel geeft het fijnste van zijn kleinvee, en zijn offer wordt geaccepteerd. Maar Kaïn gebruikt inferieure producten van zijn landbouwopbrengst, en zijn offer wordt geweigerd. Kaïn is nu jaloers op zijn broer Hevel en in de daaropvolgende strijd doodt Kaïn Hevel. Hasjem veroordeelt hem om over de wereld rond te zwerven. De Tora noemt nu de genealogische afstammelingen van de andere kinderen van Adam en Chawa en van Kaïn op, tot de geboorte van Noach. Na de dood van Sjet vervalt de mensheid tot slechtheid, en Hasjem besluit dat Hij de mensheid wil uitroeien in een vloed, die de hele wereld zal overstromen. Echter één man, Noach, vindt gunst in de ogen van Hasjem.

Haftara van Parasjat Bereisjiet

Jesjahoe 42:5 - 43:10

Korte inhoud van de Haftara

De Profeet Jesjahoe begint de Haftara met ons erop te wijzen dat Hasjem de Masjiach opdracht heeft gegeven om het Joodse volk te bevrijden uit zijn ballingschap en de hele wereld te tonen dat Hasjem de werkelijke Meester is over de wereld. Na de verlossing zal de hele wereld Hasjem prijzen. Hasjem zal de onderdrukkers van Bnei Jisraël straffen. Daarna volgt een verwijt van de Joden in Ballingschap. Hasjem verzekert ons dat Hij ook bij ons is in de ballingschap. Israel zal eerst vernederd worden in de ballingschap maar daarna verlost worden. Hasjem belooft dat Bnei Israël vanuit de hele wereld zal worden ingezameld. De Haftara besluit met het bewijs dat de G-ddelijke profetieën betreffende de toekomst zullen uitkomen.

Het verband met de parasja

1. De parasja begint met de schepping van de wereld; de Haftara begint met de woorden: „Zo zegt G-d, Hasjem, Schepper van hemel... en aarde.” Verder heeft de Haftara het over de schepping van de Komende Wereld.
2. De Haftara kan gezien worden als een voortzetting van de parasja in die zin, dat de parasja spreekt over de fysieke schepping van de wereld, terwijl de Haftara het spirituele doel van de schepping tot onderwerp heeft.

„**Bereisjiet bara Elokiem**” – ten behoeve van Tora, die ‘Reisjiet’ genoemd wordt, zeggen onze Geleerden.

Alles wat iemand doet, bestaat uit twee delen: het werk en het bedoelde resultaat. Het is duidelijk dat de bedoeling de belangrijkste is van de twee, zodat, wanneer iemand bijvoorbeeld een winkel heeft, die hem honderd euro per dag kost, dan is het alleen maar de moeite waard om de winkel open te houden als hij meer dan honderd euro per dag opbrengt. En als een bedrijf een miljoen per dag kost, dan is het duidelijk dat de koopwaar die daar verkocht wordt, buitengewoon kostbaar moet zijn voor de eigenaar, opdat hij het de moeite waard vindt om dat bedrijf draaiend te houden.

Wanneer ons verteld wordt dat een steenrijke, multimiljonair, die Hasjem genoemd wordt, hemel en aarde geschapen heeft, met alles daarop en daar aan, voor Tora alleen, dan kun je je wel voorstellen, zegt de Chofets Chaïm, hoe kostbaar die Tora moet zijn, wanneer dat het doel van de schepping is, veel kostbaarder dan het geheel van de schepping bij elkaar. En dit wordt uitgedrukt door het vers in Jeremiahoe (32:25): „Indien niet voor Mijn verbond (de Tora) bij dag en nacht, dan zou Ik niet de hemel en de aarde geschapen hebben.”

En hier ligt het antwoord voor die mensen die „in hun wijsheid” menen dat zij geen Tora hoeven te leren, en die ook niet willen dat hun kinderen dat leren en naar een Jesjieve gaan, want Tora-studie leidt volgens hen nergens toe, het heeft geen enkel doel.

Hoe dwaas! Tora is geen middel tot een doel en dat was ook nooit de bedoeling ervan. In tegendeel, het is het doel – het ultieme, onschatbare doel waarvoor de wereld werd geschapen en daarom is het kostbaarder dan heel de wereld bij elkaar.

Inzicht in Parasjat Bereisjiet

G-ds Glory - De Schepping

Door HaRav Eliëzer Chrysler

Voorheen Rav van Mercaz Ahavat Torah, Johannesburg (5759)

Het voornaamste doel van Tora is ongetwijfeld om ons als gids te dienen door te leren hoe wij moeten leven, zoals het woord ‘Tora’ – dat ‘Leer’ betekent – reeds suggereert. In dat geval zou het logischer zijn geweest als de Tora was begonnen met de eerste mitswot die aan *Klal Jisraël* gegeven werden, namelijk die van Rosj Chodesj en van Pesach, die samen gegeven werden in Parasjat Bo, in plaats van te beginnen met de schepping van de wereld, hetgeen van minder belang lijkt.

Dit is ook hoe Rasji, de Midrasj Tanchoema citerend, zijn commentaar op de Choemasj begint. De vraag zelf is frappant en geeft ons een levendig inzicht van wat Tora is en van de centrale rol die het moet spelen in ons leven. En Rasji’s welbekende antwoord (dat Hasjem, de Schepper van de wereld, het recht had om Erets Jisraël af te nemen van hen die daar leefden in de tijd dat Israël het veroverde, om het te geven aan Bnei Jisraël) geeft ons verder inzicht in de betekenis van Erets Jisraël als het spirituele thuisland van het Joodse volk (anders zou de vraag onbeantwoord blijven), een les die nimmer meer relevant was dan hij vandaag is.

Rabbeinoe Bachieje geeft een totaal ander antwoord, waarbij hij een gedeelte van het vers, dat Rasji in zijn commentaar aanhaalt, citeert: „De kracht van zijn werken maakte Hij aan Zijn volk bekend” (Tehilliem 111:6), hetgeen ons leert dat Hij het was die de wereld geschapen heeft, verklaart Rabbeinoe Bachieje, opdat Zijn soevereiniteit, door middel van Zijn wegen en Zijn daden, algemeen bekend zouden worden – een principe dat zo vitaal is, dat G-d dat niet wilde overlaten aan een mondelinge traditie, maar daarmee de Tora wenste te openen.

Het is onmogelijk om G-d te leren kennen door middel van Zijn persoonlijkheid, zo vervolgt Rabbeinoe Bachieje, daarom is het essentieel dat wij Hem leren kennen door Zijn daden, hetgeen, naar hij beweert, een mitswa is. Gebaseerd op een pasoek in Misjlei (28:2) wijst hij erop hoe het, net zoals het een mitswa is om zich niet te verdiepen in G-ds persoonlijkheid (*kivajachol*), een mitswa is om zich te verdiepen in Zijn daden en door middel daarvan kennis over Hem te vergaren.

Wat leren we uit de kennis dat G-d de wereld heeft geschapen, dat van zo’n vitaal belang is, dat het op gelijk niveau gesteld kan worden met de kennis van de mitswot?

Wanneer we eenmaal weten dat G-d de wereld geschapen heeft, verklaart Rabbeinoe Bachieje, wordt het duidelijk dat Hij er ook toezicht op houdt (want wat voor zin heeft het voor Hem om al die moeite te doen van het scheppen van zulk een complexe wereld uit het niets om die dan aan zichzelf over te laten). Dit leidt op zijn beurt tot het geloof in profetie (want hoe kan er G-ddelijke supervisie zijn zonder G-ddelijke communicatie?). En als er profetie is, dan moet er G-ddelijke beloning en straf zijn (om inhoud te geven aan de communicatie).

Na de voornaamste principes van G-ddelijke supervisie, profetie en beloning en straf te hebben onderwezen, gaat Tora verder met dit alles te demonstreren. Tegen het eind van Parasjat Bereisjiet zijn ze allemaal krachtig geïllustreerd, zodat de les die we geleerd hebben van de schepping bekrachtigd wordt. Nadat Adam uit niets geschapen is, heeft Hasjem hem gevormd en gemaakt, waarna Hij hem, zowel op een positieve manier geboden heeft (om van al het fruit in de tuin te eten), als op een negatieve manier verboden heeft (om niet te eten van de vrucht van de Boom van de Kennis). Dus we hebben schepping, supervisie en profetie, zowel als beloning, toen Hij Adam in Gan Eden plaatste voordat hij zondigde, en straf, toen Hij hem daaruit verdreef na de zondeval.

Het begrip ‘straf’ wordt herhaald met de verbanning van Kaïn, nadat hij zijn broer Hèvel vermoord heeft en het wordt opnieuw herhaald, nog in deze parasja, met de straf voor de generatie van de vloed, wanneer hun vernietiging voorspeld wordt aan het einde van de parasja, tegelijk met de beloning voor Noach.

De Haftara stemt schitterend overeen met Rabbeinoe Bachieje’s interpretatie.

Uit: LIKKUTEI SICHOT

BEREISJIET

Door de Lubavitcher Rebbe
Rabbi Menachem M. Schneerson

Er bestaat een welbekende uitspraak van de Rebbes¹, de leiders van Chabad²: „Sjabbat Bereisjiet heeft effect op het hele jaar en de toon die op Sjabbat Bereisjiet gezet wordt, heeft gevolgen voor het hele jaar.

Dit vereist een verklaring. Wat maakt Sjabbat Bereisjiet [de Sjabbat waarop de eerste afdeling van de Tora gelezen wordt] zo uniek? Waarom zou hetzelfde niet gelden voor de zo belangrijke dag van *matan Tora* (de dag waarop de Tora gegeven werd)? Voor wat dat betreft zijn al die sidrot, waar slechts eenmaal melding gemaakt wordt van bepaalde mitswot en andere begrippen, die niet ergens anders in Tora herhaald worden, niet minder belangrijk voor het hele jaar! Waarom is Sjabbat Bereisjiet dan zo buitengewoon dat alleen daarvan gezegd wordt dat het de kwaliteit van het hele jaar bepaalt?

Het begrip ‘In het begin *bara* (schiep ex nihilo, uit absoluut niets³) G-d de hemel en de aarde’, betekent dat noodzakelijkerwijs de schepping een constant proces is, dat ieder moment plaats vindt.⁴ Dat wil zeggen dat de unieke nieuwigheid van de ‘Zes Dagen van de Schepping,’ namelijk de verandering van het originele absolute niets in materie, iets is dat ieder moment continu doorgaat: op ieder tijdstip ontstaat er iets nieuws. Het is in deze betekenis dat het vers ‘Voor altijd, Eeuwige, staat Uw woord in de Hemelen’⁵ uitgebreid verklaard wordt in de Tanja⁶: strikt gesproken is ieder schepsel *per se* zelfs nu helemaal niets, en het bestaat alleen maar dankzij het feit dat G-d het continu doet ontstaan. Hieruit volgt dat ieder schepsel uiteindelijk G-ddelijk is.

We kunnen nu begrijpen waarom Sjabbat Bereisjiet invloed heeft op het hele jaar. Want het bewustzijn van *bereisjiet bara* (in het begin schiep Hij) is de basis van de *avoda* [de dienst aan G-d] van de mens gedurende het hele jaar.

Wanneer een Jood zijn wereldlijke zaken moet transformeren in G-ddelijke instrumenten, mag hij dat als een moeilijke of zelfs onmogelijke taak beschouwen, tegenstrijdig aan de natuurlijke orde. In werkelijkheid echter: „Voor altijd, Eeuwige, staat Uw woord in de Hemelen’! Dat wil zeggen, er bestaat geen onafhankelijke wereld, maar alles bestaat slechts dank zij de Tien Uitspraken, waarmee de wereld werd geschapen⁷: „En G-d zei: ‘Laat er licht zijn’, en er was licht.” Dit geldt natuurlijk voor de hele schepping. „De Heilige, geprezen is Hij, keek in de Tora (d.w.z. de Tien Uitspraken) en schiep de wereld.”⁸ Dus wanneer we ons herinneren en ons realiseren dat het bestaan en de realiteit van de wereld, alleen mogelijk is dankzij de Tien Uitspraken in de Tora⁹, dan realiseert men zich dat de wereld onmogelijk strijdig kan zijn met de mitswot. Want in dezelfde Tora staat: „Ik ben de Eeuwige je G-d”¹⁰ en er staan ook de 613 mitswot in.

Wanneer de mens de Tora accepteert als de ware realiteit van de wereld, dan zal hij vanzelf aangespoord worden om uitspraken van onze Geleerden te citeren, of een hoofdstuk van de Psalmen, of een hoofdstuk Misjna of een hoofdstuk uit de Tanja, zelfs als hij op straat loopt en zich bezig houdt met zijn persoonlijke aangelegenheden.¹¹ Iedere goede daad doet de weegschaal voor de hele wereld doorslaan naar de kant van de

1. **Rebbe** – Rabbi; Leraar. (a) Leider van een Chassidische groep. (b) ‘De Rebbe’ is de vader van de laatste Lubavitcher Rebbe, R. Yoseph Yitzchak Schneerson van Lubavitch (1880-1950), zoon en opvolger van Rabbi Sholom Dov Ber Schneerson van Lubavitch (1860-1920), en schoonvader van de laatste Lubavitcher Rebbe.

2. Sefer Hamaämarim 5711, p. 59.

3. Genesis 1:1. Het woord *bara* betekent een schepping *ex nihilo*; zie het commentaar van Ramban op dit vers.

4. Zie *Tanja*, deel II, hoofdstuk 2.

5. Psalmen 119:89.

6. Deel II, hoofdstuk 3.

7. (Avot V:1) „De wereld werd geschapen met behulp van tien uitspraken,” d.w.z. de tien zinnen die in het eerste hoofdstuk van Tora staan (Laat er licht zijn... Laat er een firmanent zijn, enz.). Alles is ontstaan en blijft bestaan dankzij deze tien uitspraken.

8. Zohar II:161a. De Tora ging aan de wereld vooraf (zie *Bereisjiet Rabba* 8:2), en in feite diende het als de blauwdruk voor de schepping van de wereld (id. 1:1). Met andere woorden, het universum werd geschapen en gevormd op basis van en aangepast aan de inhoud en eisen van Tora. Dit is wat we bedoelen, wanneer we zeggen: ‘De Heilige, geprezen is Hij, keek in de Tora en schiep de wereld.’ Welnu, wanneer de wereld, of de natuur, geschapen is in overeenstemming met de Tora, dan is het onmogelijk dat deze wereld strijdig zou zijn met Tora of een belemmering zou vormen voor de 613 geboden, die in diezelfde Tora staan.

9. *Tanja*, deel II, eind hoofdstuk 1.

10. Exodus 20:2 (Deuteronomium 5:6).

11. Tora wordt niet alleen in de synagoge of *jesjiva* geleerd, maar ook „wanneer je zit in je huis en wanneer je loopt over de weg” (Deuteronomium 6:7; zie Traktaat Joma 19b van de Babylonische Talmoed). Als men bepaalde afde-

verdienste¹². Met andere woorden, de erkenning van en de overpeinzing over de innerlijke betekenis van *bereisjiet bara* heeft effect op heel de Schepping, de totaliteit van ‘de hemelen en de aarde en al hun legioenen.’

De uitspraak dat ‘Sjabbat Bereisjiet invloed heeft op het hele jaar’¹³ betekent dus dat Sjabbat betrekking heeft op alle zaken, zowel spiritueel als fysiek.

De kennis en het bewustzijn dat ‘Voor altijd, Eeuwige, staat Uw woord in de Hemelen’ niet alleen betrekking heeft op de dienst van de mens, zijn spirituele aangelegenheden, verlost hem ook van zijn zorgen over fysieke aangelegenheden. Iedere bezorgdheid over de noden van ‘kinderen, leven of onderhoud’¹⁴ wordt veroorzaakt doordat men op dat moment vergeet dat alles van G-d afkomt, zoals in de Tanja wordt uitgelegd.¹⁵

Als men zich steeds voor ogen houdt dat alles afkomstig is van G-d, weet men ook dat er niets slechts van Hem afkomstig is’¹⁶, maar alleen goede dingen en dat sluit alle zorgen uit. Wanneer men zich dit feit realiseert, kan men, zelfs met het fysieke oog zien hoe zijn huidige situatie in feite goed is, in een duidelijke en voelbare manier van goedheid.

lingen van Tora uit zijn hoofd kent – zij het Psalmen, Misjna, Tanja, enz. – en die reciteert op gepaste tijden, zelfs op kantoor of tijdens het werk, wanneer men wandelt of reist, komt dat niet alleen ten goede aan de Tora-studie, maar het is ook van onmeetbaar nut voor de persoon die dat doet en voor zijn omgeving. Het is een tegengif voor de spirituele verontreiniging van de mens en de lucht om hem heen. Zie *Hayom Yom*, p. 10, en id. pp. 5, 9, 27 en 35, waar dit idee in detail wordt uitgelegd.

12. Kiddoesjien 40b.

13. Het woord *sjana* (jaar) is ethymologisch familie van het woord *sjinoei* (verandering). *Kol hasjana* (letterlijk: heel het jaar) betekent dus ‘alle veranderingen en variabelen.’

14. Zie *Mo’eed Katan* 28b voor de uitdrukking ‘leven, kinderen en onderhoud’.

15. Igeret Hakodesj (Tanja deel IV), adf. XI.

16. „Uit de mond van de Allerhoogste komen geen slechte dingen” (Klaagliederen 3:38). [Van Boven daalt niets slechts af (Bereisjiet Rabba 51:3) en alles is goed, maar dat wordt niet begrepen ten gevolge van de enorme en overvloedige goedheid’ enz. (Igeret Hakodesj, afd. XI, zie daar].

WAT DE MIDRASJ ER OVER ZEGT

Het licht van de Masjiach

וְהָאֵרֶץ הָיְתָה תְּהוֹ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם: נִיֵּאמָר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר:

Toen de aarde woest en leeg was met duisternis boven het oppervlak van de afgrond, en de Geest van G-d over het oppervlak van het water zweefde, zei G-d: „Laat er licht zijn,” en er was licht (*Bereisjiet* 1:2-3).

Het verhaal van de Schepping slaat op het Beit HaMikdasj. De Tora voorspelt de verwoesting van het Beit HaMikdasj in de woorden: „De aarde was woest en leeg.” Ten tijde van de Verwoesting was het land een wildernis en lag braak. De Aanwezigheid van G-d zal uit ons midden verdwijnen. *G-ds geest zweeft boven het water* – deze woorden verzekeren ons echter, dat zelfs na de Verwoesting de Tora bij ons zal blijven. Ten slotte vertelt de Tora ons: „G-d zei: ‘Laat er licht zijn,’” om te vertellen dat uiteindelijk G-d Israël zal verlichten met het licht van de masjiach, waarover geschreven is: קוּמִי אוֹרֵי כִּי בָא אוֹרְךָ – Sta op, schijn, want uw licht is gekomen (*Jesjajahoe* 60:1) – en dat licht is natuurlijk het licht van de masjiach.

De derde dag: de zee en het land

„G-d zei: „Laat het water onder de hemel zich verzamelen...” (1:9).

Op de derde dag gebod G-d alle wateren samen te komen naar één plaats, opdat het oppervlak van de aarde zichtbaar zou worden. Al het water verzamelde zich onmiddellijk in de Grote Zee.

G-d gaf ook de aarde opdracht om bomen voort te brengen die de smaak van hun vruchten zouden hebben [dat wil zeggen dat het hout van de bomen net zo zou smaken als hun vruchten], maar de aarde gehoorzaamde niet aan Zijn gebod. Het gevolg was dat de aarde vervloekt werd, samen met Adam, na diens zonde.

De lichten aan het firmanent

„En God zei: „Laten er lichten zijn aan het hemelgewelf, die een scheiding maken tussen de dag en tussen de nacht, en zij zullen dienen tot tekens en voor de vastgestelde tijden en voor de dagen en voor de jaren (1:14)”.

In feite werd het licht op de eerste dag geschapen, maar pas op de vierde dag werden de zon en de maan en de sterren aan de hemel geplaatst. Een zonsverduistering is een teken dat wie de zon aanbidt, spoedig gestraft zal worden. Een maansverduistering is een teken dat G-d boos is op Israël wegens hun misdaden.

MISJNA VAN DE WEEK

Berachot Hoofdstuk 9

Misjna 3

בְּנֵה בַיִת חֲדָשׁ, וְקָנָה כְּלִים חֲדָשִׁים, אֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁהִחְיֵנוּ. מְבָרַךְ עַל הַרְעָה מְעִין הַטּוֹבָה, וְעַל הַטּוֹבָה מְעִין הַרְעָה. הַצּוֹעֵק לְשַׁעֲבֵר, הָרִי זֹו תְּפִלַּת שְׂוֹא. כִּי־צַד. הִיְתָה אֲשֶׁתּוֹ מְעַבְרָת, וְאָמַר, יְהִי רְצוֹן שְׁתַּלְד אֲשֶׁתִּי זָכָר, הָרִי זֹו תְּפִלַּת שְׂוֹא הִיָּה בָּא בְּדַרְךְ וְשָׁמַע קוֹל צְוֹחָה בְּעִיר, וְאָמַר, יְהִי רְצוֹן שְׁלֵא יְהִיו אֱלוֹי בְּנֵי בֵיתִי, הָרִי זֹו תְּפִלַּת שְׂוֹא:

Wie een nieuw huis gebouwd heeft of nieuwe gebruiksvoorwerpen gekocht heeft,¹ zegt: „Gezegend... Die ons in leven heeft gehouden”. Men zegt een beracha over iets slechts, ook al bevat het [een element van] iets goeds² en over iets goeds, ook al bevat het [een element van iets] slechts.³ Wie pleit voor iets wat al gebeurd is⁴, die zegt een nodeloos gebed. Hoezo? Als iemands vrouw zwanger is en dan zegt: „Moge het Zijn wil zijn dat mijn vrouw een jongen baart,” dan is dat een voorbeeld van een nutteloze smeekbede⁵. [Of] iemand is op reis en hij hoort in de stad een gejammer opstijgen, en hij zegt dan: „Moge het Zijn wil zijn dat het niet de leden van mijn huisgezin betreft,” ook dat is een nutteloze smeekbede.

Aantekeningen

1. **Wie een nieuw huis gebouwd heeft of nieuwe gebruiks-voorwerpen gekocht heeft:** Zowel als hij hetzelfde al heeft als wanneer hij zoiets nog niet heeft, zegt men de beracha *Sjèhèchianoè* [Die ons in leven heeft gehouden] (RAV).
2. **Men zegt een beracha over iets slechts, ook al bevat het iets goeds:** In de Gemara [60a] wordt dit met het volgende voorbeeld toegelicht: Wanneer iemands land onder water is gelopen en zijn oogst is overspoeld, dan zegt hij de beracha *Baroèch Dajan emet* (Gezegend is de Rechtvaardige Rechter), ondanks dat het water de grond drenkt en zijn veld daardoor voor het volgende jaar beter geschikt wordt, want nu is het slecht voor hem (RAV).
3. **En over iets goeds, ook al bevat het iets slechts:** Bijvoorbeeld als men iets gevonden heeft, zegt men *Hatov wehameitiev* [Die goed is en goed doet], ondanks dat het misschien slecht voor hem is, want als de koning er van hoort, wordt hij misschien gestraft en geslagen en neemt men het hem af, maar nu is het goed voor hem (RAV).
4. **Wie pleit voor iets wat al gebeurd is:** Wie bidt voor iets dat al gebeurd is, die zegt een nutteloos gebed, want wat gebeurd is, is gebeurd (RAV).
5. Want het geslacht van het kind is al bepaald op het moment van de bevruchting.

Daf-Notities nazier 4a

Door Rabbi Mendel Weinbach, decaan Ohr Somayach

Gedenken met wijn

„Gedenk de Sjabbat, om die te heiligen” (Sjemot 20:8).

Hoe gedenken we de Sjabbat?

De Gemara in Pesachiem (106a) vertelt ons dat dit gedaan wordt door kiddoesj te maken over wijn. De verplichting om een beracha te maken, om daarmee de Sjabbat te heiligen, vindt ongetwijfeld zijn oorsprong in Tora, maar is het ook een verplichting van Tora om dit over wijn te doen, of is dat van Rabbijnse oorsprong?

Dit is onderwerp van discussie tussen Tosafot en het commentaar op onze Gemara, dat verondersteld wordt van Rasji te zijn. Hun dispuut concentreert zich op de discussie in de Gemara over de vraag of een nazier, die het verboden is wijn te drinken, wel de wijn van de kiddoesj mag drinken. Rasji's interpretatie van de Gemara is, dat de noodzaak om kiddoesj over wijn te maken, een verplichting van Tora is en daarom kan een eed dat men afziet van wijn, geen effect hebben. [Men kan niet beloven of zweren een gebod van Tora niet te doen. Een dergelijke eed of belofte is niets waard, want we hebben allemaal reeds op Sinai gezworen de geboden van Tora wel na te komen.] Tosafot aan de andere kant, beweert dat de wijn als onderdeel van de kiddoesj alleen van rabbijnale oorsprong is, zodat de eed effect heeft en de wijn van de kiddoesj voor de nazier verboden maakt.

Sefer HaChinoech verklaart waarom het nodig is om kiddoesj over wijn te maken en wijst erop dat het de menselijke natuur is om gestimuleerd te worden door wijn, die zowel bevrediging als vreugde veroorzaakt (Berachot 35b). Maar als wijn niet beschikbaar is, kan men kiddoesj maken over brood, want de bevrediging

van iemands honger kan ook een bron zijn voor stimulering.

Daar de meeste autoriteiten het met Tosafot eens zijn, dat de verplichting van Tora om de Sjabbat te gedenken, vervuld kan worden met woorden alleen, lijkt het erop dat iemand die op vrijdagavond *ma'ariv* gedavend heeft, reeds aan zijn Tora-verplichting om Sjabbat te gedenken, voldaan heeft en dat zijn verplichting om thuis kiddoesj te maken over wijn alleen *mideRabbanan is*. Dit is inderdaad het standpunt van de Magen Avraham (Sjoelchan Aroech, Orach Chaïm 271:1), die een interessante implicatie bespreekt met betrekking tot het maken van kiddoesj voor vrouwen, die geen *ma'ariv* gedavend hebben.

De Misjna Beroera is het hier helemaal niet mee eens en concludeert dat men zijn Tora-verplichting niet vervuld heeft, als men niet over wijn voor zijn Sjabbat-maaltijd kiddoesj heeft gemaakt.

Er is echter één gelegenheid, waar men op de *ma'ariv*-dienst moet vertrouwen. Dat is wanneer Jom Kippoer op Sjabbat valt en men geen kiddoesj over wijn kan maken. Sommige autoriteiten adviseren daarom dat men dan tijdens de *ma'ariv*-dienst op Sjabbat-Jom Kippoer met die dienst de mitswa van kiddoesj wil vervullen.

Wekelijkse Halacha Serie

HILCHOT BERACHOT

Gebaseerd op de **Kitsoer Sjoelchan Aroech, Misjna Beroera, Sja'arei Halacha, WeZot Haberacha en Haberacha Kehilchata**
Samengesteld door **Zwi Goldberg**

Aflevering 28

Hoofdstuk VI - Andere berachot (vervolg)

D. Berachot voor de donder, bliksem en een regenboog

1. Onmiddellijk nadat men een bliksemflits gezien heeft¹⁷ zegt men de beracha בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, *osee ma'asee vereisjiet* (Gezegend enz.... Die het scheppingswerk maakt).

2. Men zegt: שֶׁכֹּחַ וְגִבּוֹרָתוֹ מְלֵא עוֹלָם – *sje-kocho oegevoerato malei olam* (Wiens kracht en macht de wereld vult) onmiddellijk nadat men een donderslag hoort.² D.w.z. Gezegend is de Ene Die aan de natuur de kracht geeft om de macht van die Ene, Die de Schepping gemaakt heeft, te tonen, zodat men Hem niet zal vrezen.³

3. Men moet deze berachot zeggen onmiddellijk nadat men de bliksem gezien of de donder gehoord heeft en onmiddellijk wil hier zeggen: *toch kedei dibboer* – (d.w.z. binnen de tijd die nodig is om drie woorden te zeggen).⁴ Wanneer men de bliksem ziet en tegelijkertijd de donder hoort, dan zegt men alleen de beracha בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, *(osee ma'asee vereisjiet)*.⁵

4. Wanneer men deze berachot gezegd heeft, gelden ze voor alle daaropvolgende bliksemflitsen en donderslagen die men waarneemt, en men zegt ze niet nog een keer, zolang de hemel niet is opgeklaard. Echter, wanneer de hemel opklaart en de wolken van de donderstorm verdwijnen en als er dan opnieuw een onweer losbarst, dan mag men deze berachot nogmaals zeggen.⁶

5. Wanneer men een regenboog ziet, zegt men: בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, זֹכֵר הַבְּרִית וְנִצְמָן בְּרִיתוֹ וְקַיָּם בְּמַאֲמָרוֹ – *Baroech Ata Hasjem Elokeinoe Mèlech Ha'olam, zocheer habrit we-neëman berieto wekajam bamaamaro* (Gezegend ben U, Hasjem, onze G-d, Koning van de wereld, Die zich het verbond herinnert, Die trouw is aan Zijn verbond en Zijn woord houdt)⁷. Met het verbond wordt hier bedoeld het verbond met Noach na de vloed (*Bereisjiet* 9: 8-17). Het is verboden om uitgebreid naar de regenboog te staren⁷. Men moet ook iemand anders niet attent maken op de regenboog die men gezien heeft⁸. Wanneer men na enige tijd opnieuw een regenboog ziet, zegt men de beracha opnieuw, want dit is een andere regenboog⁹.

6. Wanneer men de zon ziet aan het begin van zijn cyclus [waar hij stond tijdens de schepping, toen hij aan de hemel geplaatst werd¹⁰], hetgeen eens in de 28 jaar gebeurt, wanneer de *tekoefa* [seizoen] aan het begin is van de vierde dag, wanneer men dan de zon ziet op de vierde dag in de ochtend, dan zegt men: בְּרוּךְ (וְכוּ), *Baroech (enz.), osee ma'asei vereisjiet* [Gezegend (...)] Die het scheppingswerk maakt¹¹.

17. Sjoelchan Aroech Orach Chaïm 227:1. 2. id. en M.B. 227:5. 3. M.B. 227:7. 4. M.B. 206:12. 5. M.B. 227:5. 6. Sj.A. O.Ch. 227:2. 7. Sj.A. O.Ch. 228:1. 8. M.B. 228:1. 9. M.B. 229:2. 10. Zie Bereisjiet 1:17-18). 11. Sj.A. 229:2.